

Bruselj, 17. januar 2024
(OR. en)

5523/24

COH 4
SOC 30
AGRISTR 4
PECHE 25
CADREFIN 9
POLGEN 12

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	15. januar 2024
Prejemnik:	Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije
Št. dok. Kom.:	COM(2024) 6 final
Zadeva:	POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ Evropski strukturni in investicijski skladi Zbirno poročilo 2023 na podlagi letnih poročil o izvajanju programov v obdobju 2014–2020

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2024) 6 final.

Priloga: COM(2024) 6 final

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 15.1.2024
COM(2024) 6 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Evropski strukturni in investicijski skladi
Zbirno poročilo 2023 na podlagi letnih poročil o izvajanju programov v obdobju
2014–2020

{SWD(2024) 2 final}

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Evropski strukturni in investicijski skladi

Zbirno poročilo 2023 na podlagi letnih poročil o izvajanju programov v obdobju 2014–2020

1. UVOD

Strukturni in investicijski skladi EU (v nadaljnjem besedilu: skladi ESI) so največji nabor naložbenih instrumentov v večletnem finančnem okviru za obdobje 2014–2020 (v nadaljnjem besedilu: proračun EU) in ostajajo v središču strategije EU za rast. S sredstvi iz teh skladov se podpira teritorialna, ekonomska in socialna kohezija regij EU, vlaga v človekov razvoj ter prispeva k odpornosti EU proti krizam, s katerimi se sooča v zadnjih letih, in okrevanju po njih.

Sklade ESI sestavljajo:

- Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR),
- Evropski socialni sklad (ESS),
- Kohezijski sklad,
- Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) ter
- Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR).

Poročilo kaže, da skladi ESI s svojim dolgoročnim obdobjem načrtovanja in izvajanja še naprej zagotavljajo stabilen in predvidljiv okvir za javne in zasebne naložbe v vseh regijah EU.

Poročilo kaže stalen napredek pri izvajanju, pri čemer je za porabo sredstev iz skladov ESI za obdobje 2014–2020 na voljo še eno leto. Poudarja zlasti širok nabor naložb v okviru instrumentov ter njihov dejanski učinek na ljudi, podjetja in regionalne organe. Kaže tudi prožnost okvira, ki se je lahko prilagodil, da je zagotovil rešitve za pandemijo COVID-19, neizvzvano rusko agresijo proti Ukrajini in nedavno energetska krizo.

Poleg tega, da se skladi ESI osredotočajo na dolgoročno konkurenčnost in socialne cilje, so bili tudi izraz solidarnosti in povezanosti EU. Državam članicam so pomagali pri oskrbi beguncev, pri zagotavljanju podpore malim in srednjim podjetjem (MSP) ter ranljivim gospodinjstvom, pa tudi pri zmanjševanju pritiska na nacionalne proračune. Med pandemijo COVID-19 in energetska krizo so bili rešilna vrv za MSP in ranljiva gospodinjstva.

Leta 2022 je sklade ESI dopolnjevalo 11 milijard EUR iz druge tranše pomoči pri okrevanju za kohezijo in območja Evrope (REACT-EU). Dodatna sredstva so bila porabljen za podporo naložbenim projektom, ki spodbujajo zmogljivosti za okrevanje po krizi ter prispevajo k zelenemu, digitalnemu in odpornemu okrevanju gospodarstva, vključno s podporo za ohranjanje delovnih mest, shemami skrajšanega delovnega časa in podporo za samozaposlene.

EU je v odziv na obsežno rusko invazijo na Ukrajino leta 2022 odločno stopila na stran Ukrajine in okrepila solidarnost z ukrajinskim ljudstvom. Za spoprijemanje s posledicami obsežne invazije je EU sprejela vrsto instrumentov za zadovoljitev osnovnih potreb najranljivejših ljudi. Solidarnost z Ukrajino je hitro pokazala z dvema instrumentoma: kohezijskim ukrepom za begunce v Evropi (CARE – sprejet aprila 2022) in prožno pomočjo za ozemlja (FAST-CARE – sprejeta oktobra 2022). Ta instrumenta sta zagotovila dodatno likvidnost, prožnost in poenostavitev za financiranje nujnih potreb na terenu.

Nedavno je instrument za podporo cenovno dostopni energiji (SAFE), sprejet decembra 2022, omogočil, da se s sredstvi kohezijske politike zagotovi podpora za ranljiva gospodinjstva, delavce in MSP, ki se soočajo z višjimi stroški energije.

Ne glede na stalno pripravljenost EU, da pomaga pri okrevanju po številnih krizah, se s skladi ESI še naprej spodbujajo naložbe v vključujočo rast in delovna mesta, razvoj človeškega kapitala in teritorialno sodelovanje EU. Konkretni rezultati so vidni, saj so države članice do konca septembra 2023 ⁽¹⁾ porabile približno 630 milijard EUR:

- s projekti je bilo podprtih približno 5 milijonov podjetij ⁽²⁾,
- ustvarjenih je bilo 370 000 novih delovnih mest, poleg tega je bilo v sektorju ribištva in akvakulture ohranjenih skoraj 48 000 delovnih mest in ustvarjenih več kot 6 500 novih,
- nameščene je bilo za 6 000 MW⁽³⁾ dodatne zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov (kar ustreza približno 2 400 vetrnim turbinam),
- izboljšala se je energijska učinkovitost več kot 550 000 gospodinjstev,
- 17 milijonov ljudi je bilo zaščiteneh pred poplavami in 15 milijonov ljudi pred gozdnimi požari,
- izboljšale so se zdravstvene storitve za več kot 63 milijonov ljudi,
- 64,5 milijona udeležencev je imelo koristi od ukrepov za izboljšanje zaposlitvenih možnosti (več kot 10,2 milijona teh udeležencev je pridobilo kvalifikacijo),
- podpora je bila zagotovljena 4,1 milijona invalidom in nekaj več kot 9,1 milijona ljudem iz marginaliziranih skupin, kot so migranti, osebe tujega porekla in pripadniki manjšin,
- 2,8 milijona projektov je prejelo podporo za pomoč kmetijskemu sektorju in podeželskim podjetjem pri povečanju konkurenčnosti ter ustvarjanju in ohranjanju delovnih mest na podeželju,
- 35 milijonov hektarjev kmetijskih zemljišč (20 % kmetijske površine v uporabi) je bilo izbranih za podporo pri gospodarjenju z zemljišči za boljšo zaščito biotske raznovrstnosti in evropskih krajin,

---

⁽¹⁾ Ti podatki vključujejo sofinanciranje EU in nacionalno sofinanciranje ter temeljijo na podatkih, ki so jih države članice sporočile do 31. oktobra 2023, s presečnim datumom 30. septembra 2023, kot zahteva člen 112 Uredbe (EU) št. 1303/2013.

⁽²⁾ Vsi skladi ESI so namenjeni podpori podjetjem, natančneje mikro, malim in srednjim podjetjem. V okviru izbranih projektov bo podporo prejelo (ali jo je že prejelo) 2 370 000 podjetij iz ESRR, 2 030 000 podjetij iz ESS in 543 000 podeželskih podjetij iz EKSRR (podpora za 211 000 mladih kmetov in naložbe v osnovna sredstva 332 000 kmetijskih gospodarstev).

⁽³⁾ Sporočene vrednosti za kazalnike kohezijske politike, povezane z infrastrukturo (kot je proizvodnja energije ali zaščita pred poplavami), zaradi njihovega različnega obsega ne vključujejo podatkov Interreg.

- več kot 150 000 kmetijskih gospodarstev je prejelo podporo za proizvodnjo kakovostnih agroživilskih proizvodov, podpora pa je bila zagotovljena tudi za lokalne trge in kratke dobavne verige.

V tem poročilu je v skladu z zahtevo iz člena 53 Uredbe (EU) št. 1303/2013 ⁽⁴⁾ predstavljen napredek, dosežen pri izvajanju skladov ESI v devetem letu desetletnega cikla izvajanja. Zajema finančno izvajanje in napredek, dosežen pri skupnih kazalnikih, do konca leta 2022 (ki je zadnje zaključeno leto, za katero so na voljo popolni podatki o izvajanju). V tem poročilu so predstavljeni tudi najnovejši razpoložljivi finančni podatki s konca septembra 2023, če so bili na voljo.

2. PREGLED IZVAJANJA

2.1 Finančno izvajanje ⁽⁵⁾

Iz vseh petih skladov ESI je v programskem obdobju 2014–2020 na voljo 546 milijard EUR sredstev EU, kar pomeni, da ob vključitvi nacionalnega sofinanciranja skupne naložbe v gospodarstvo EU znašajo 741 milijard EUR. Stroški, ki jih imajo upravičenci projektov, so upravičeni do sofinanciranja iz skladov ESI do konca leta 2023 ⁽⁶⁾.

Spodnji diagram prikazuje gibanje porabe v okviru projektov v ciklu izvajanja glede na skupni načrtovani znesek. Ti zneski še naprej kažejo raven zavezanosti doseganju ciljev, saj lahko države članice zahtevajo prilagoditve načrtovanih zneskov. Nekatere države članice se v letnih poročilih na primer sklicujejo na izzive, povezane z izvajanjem posameznih projektov ali z absorpcijsko sposobnostjo, kar lahko privede do prilagoditev pred koncem obdobja izvajanja. Konec leta 2022 je bilo s projekti porabljenih 76 % skupnega načrtovanega zneska. Glede na najnovejše finančne podatke, ki so bili na voljo konec septembra 2023, je bilo s projekti porabljenih 85 % vseh načrtovanih naložb.

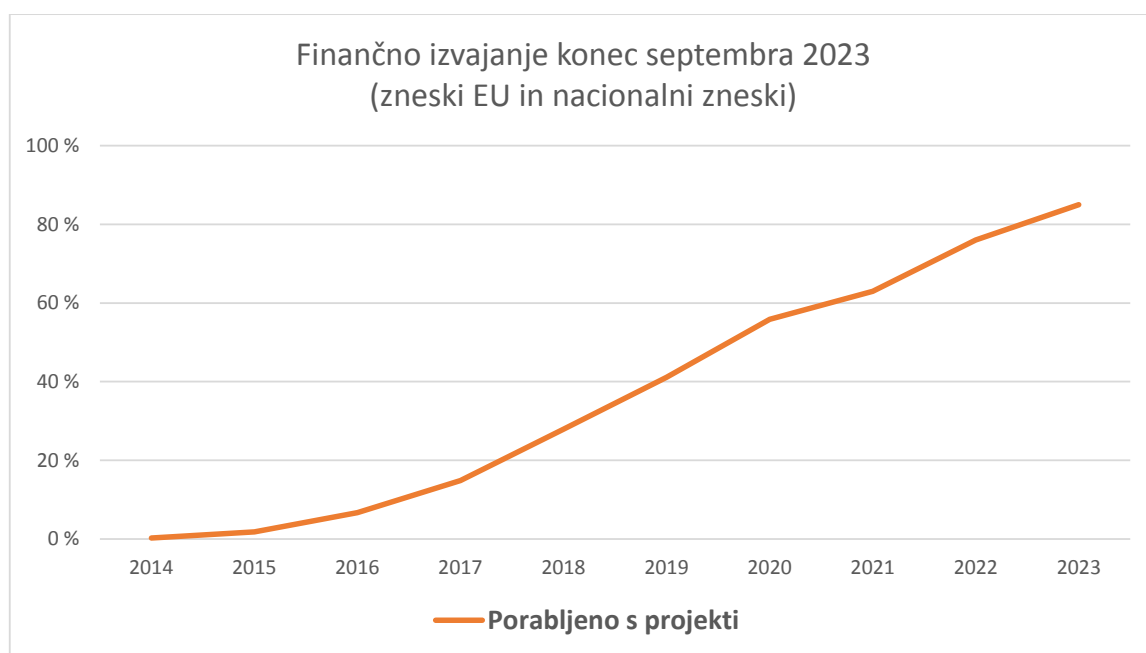

⁽⁴⁾ [Uredba \(EU\) št. 1303/2013](#) Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo; UL L 347, 20.12.2013, str. 320.

⁽⁵⁾ Podrobnosti o finančnem izvajanju po skladih in po državah članicah so navedene v prilogah.

⁽⁶⁾ V primeru EKSRP so stroški upravičeni do konca leta 2025.

Diagram 1 Finančno izvajanje

Kar zadeva plačila, ki jih je izvedla Komisija, je bilo državam članicam konec leta 2022 izplačanih 412 milijard EUR (75 % sredstev EU v celotnem obdobju). Konec septembra 2023 se je znesek povečal na 460 milijard EUR, s tem pa so se plačila povečala na 84 % načrtovanih zneskov EU. Podrobnejša preučitev pokaže, da je stopnja črpanja za ESRR, Kohezijski sklad in ESS skoraj enaka, kot je bila konec septembra 2015, ki je bilo zadnje leto upravičenosti za programsko obdobje 2007–2013. Izkušnje iz prejšnjih programskih obdobj kažejo, da se bo stopnja porabe še naprej povečevala do zaključka programov ⁽⁷⁾.

Hkrati je bilo v letu 2022 sproščenih 66,75 milijona EUR ⁽⁸⁾. Komisija stalno spremlja manj uspešne programe, da bi jih podprla pri boljšem izvajanju ukrepov.

Nazadnje je treba opozoriti, da skupna slika, predstavljena v tem poročilu, zakriva pomembne razlike med državami članicami. Podroben pregled finančnega izvajanja po državah članicah je vključen v priloge.

2.2 Odziv na pandemijo COVID-19

EU je v odziv na pandemijo COVID-19 sprejela doslej največji sveženj za okrevanje, da bi bila po krizi odpornejša ter da bi podprla digitalno in zeleno preobrazbo Evrope, kar vključuje pomoč pri okrevanju za kohezijo in območja Evrope (REACT-EU) ter mehanizem za okrevanje in odpornost kot najobsežnejši element financiranja v okviru instrumenta NextGenerationEU. Leta 2022 je bila dana na voljo druga tranša pomoči REACT-EU v vrednosti 11 milijard EUR. Do konca leta 2022 je bil celoten znesek v višini

⁽⁷⁾ Nacionalne uprave Komisiji zahtevke za povračilo stroškov načeloma predložijo proti koncu proračunskega leta.

⁽⁸⁾ Ta znesek vključuje 49,4 milijona EUR sprostitev za ESRR in Kohezijski sklad, 15,7 milijona EUR sprostitev za EKSRP in 1,65 milijona EUR sprostitev za ESPR. Za ESS v letu 2022 ni bilo sprostitev.

50,6 milijarde EUR načrtovan v okviru ESRR in ESS. Do konca septembra 2023 je bilo prek programov izplačanih 26,2 milijarde EUR.

Financiranje je bilo namenjeno zdravstvenim ustanovam, raziskovalcem, lastnikom podjetij, zaposlenim in ranljivim osebam, pri čemer je omogočilo nakup 3,7 milijarde kosov osebne zaščitne opreme in približno 12 500 ventilatorjev ter zagotovilo podporo več kot 920 000 podjetjem ⁽⁹⁾.

Do septembra 2023 je bilo 8,7 milijarde EUR dodeljenih zelenim naložbam v okviru REACT-EU (od tega 6,6 milijarde EUR za podnebne ukrepe) in 3,1 milijarde EUR digitalnemu gospodarstvu; 8,7 milijarde EUR je bilo dodeljenih podjetjem in podpori za podjetja; 8,8 milijarde EUR je bilo dodeljenih zdravstvenemu sektorju in 12,7 milijarde EUR ukrepom na trgu dela.

V okviru kohezijske politike je ESS v okviru REACT-EU glavni vir podpore za socialne storitve, za ohranjanje zaposlenosti in za podporo ranljivim skupinam v skladu z akcijskim načrtom za evropski steber socialnih pravic. To je bilo doseženo s spodbujanjem podpore za ureditve skrajšanega delovnega časa, dodatno plačilo za zdravstveno osebje, opremo IT, zaščitno opremo in storitve za ranljive skupine.

V okviru ESPR je bila uvedena nujna podpora kot nadomestilo za začasno ustavitev ribolovnih dejavnosti ter začasno ustavitev ali zmanjšanje proizvodnje in predelave v razmerah pandemije COVID-19. Odobrenih je bilo 210 milijonov EUR sredstev za blažitev posledic pandemije COVID-19, od tega je bila več kot polovica (59 %) dodeljena za ublažitev posledic začasne ustavitve ribolovnih dejavnosti.

Primeri projektov, financiranih iz skladov ESI, ki prispevajo k odzivu na COVID-19

V Italiji in Španiji je bil velik del kampanje cepljenja proti virusu COVID-19 sofinanciran s sredstvi REACT-EU. Za zagotovitev odmerkov cepiv, potrebnih za zaščito celotnega prebivalstva teh dveh držav, je bilo porabljenih več kot 2,5 milijarde EUR.

Program REACT-EU je s projektom Digitalni načrt, ki se je izvajal v mestu Montpellier v Franciji, pomagal odpraviti pomanjkanje digitalne opreme v tamkajšnjih šolah, ki se je pokazalo med pandemijo COVID-19. Nepovratna sredstva v višini 3,5 milijona EUR iz programa REACT-EU so omogočila, da ima vsak učitelj prenosni računalnik in vsak razred videoprojektor, kar zagotavlja pedagoško kontinuiteto ter posodobitev metod poučevanja in učenja. To bo pomagalo izboljšati digitalno znanje in spretnosti, zmanjšati učni neuspeh ter zagotoviti pedagoško kontinuiteto v primeru nove zdravstvene krize.

Na Finskem je [projekt KoroKausi, ki ga financira EKSRP](#), kmetom pomagal odpraviti resno pomanjkanje sezonskih delavcev, ki ga je povzročila pandemija COVID-19 in zaradi katerega je bilo več kmetij tik pred stečajem. S pomočjo projekta so skoraj vse kmetije, ki so zaprosile za pomoč, dobile dovolj delavcev. Izvedene so bile komunikacijske kampanje, vzpostavljena je bila spletna platforma za mreženje s približno 7 000 registriranimi uporabniki, število razpoložljivih delovnih mest na kmetijah pa se je povečalo na približno 2 100. Podobne projekte v odziv na pandemijo COVID-19 je EKSRP financiral v še več drugih državah članicah.

⁽⁹⁾ Te informacije so na voljo na [portalu o COVID-19](#) na platformi odprtih podatkov o koheziji.

3. IZVAJANJE PO KLJUČNIH TEMATSKIH PODROČJIH

V oddelkih v nadaljevanju je predstavljen pregled dosežkov skladov ESI po glavnih področjih politike in tematskih področjih, o katerih so države članice poročale ob koncu leta 2022.

3.1 Pametna rast

Uporaba skladov ESI za spodbujanje raziskav in inovacij je ključna za pomoč državam članicam in regijam pri ustvarjanju pogojev, potrebnih za gospodarsko rast na terenu. Podpiranje inovacij s strategijami pametne specializacije je ključnega pomena za različne prednostne naloge Komisije (zlasti za evropski zeleni dogovor, gospodarstvo za ljudi in pripravo EU na digitalno dobo).

Do konca leta 2022 so bili zabeleženi naslednji dosežki:

- približno 5 milijonov MSP je prejelo podporo, kar je 25-odstotno povečanje v primerjavi s 4 milijoni podjetij, ki so podporo prejela konec leta 2021;
- več kot 75 000 podjetij je sodelovalo z raziskovalnimi ustanovami;
- približno 37 000 podjetij je na trg uvedlo nove izdelke, kar je preseglo cilj 32 000 podjetij, določen v programih;
- po zaslugi projektov, ki jih financira ESRR, ima več kot 7,8 milijona gospodinjstev že zdaj boljši dostop do širokopasovnih povezav. Pričakuje se, da bo do konca leta 2023 imelo boljši dostop do širokopasovne povezave skoraj 12 milijonov gospodinjstev;
- na podeželju je več kot 1 900 naložbenih operacij prejelo skupaj več kot 1,1 milijarde EUR podpore iz EKSRP za izboljšanje dostopnosti, uporabe in kakovosti IKT. Več kot 5,1 milijona ljudi na podeželju lahko uporablja izboljšano infrastrukturo ali storitve IT.

Naložbe v pametno rast predstavljajo približno 28 % vsega financiranja iz skladov ESI. 211 milijard EUR je bilo namenjenih trem tematskim področjem, ki so del poglavja o pametni rasti: **raziskave in inovacije** (74 milijard EUR), **informacijska in komunikacijska tehnologija** (19 milijard EUR) ter **konkurenčnost MSP** (118 milijard EUR) ⁽¹⁰⁾.

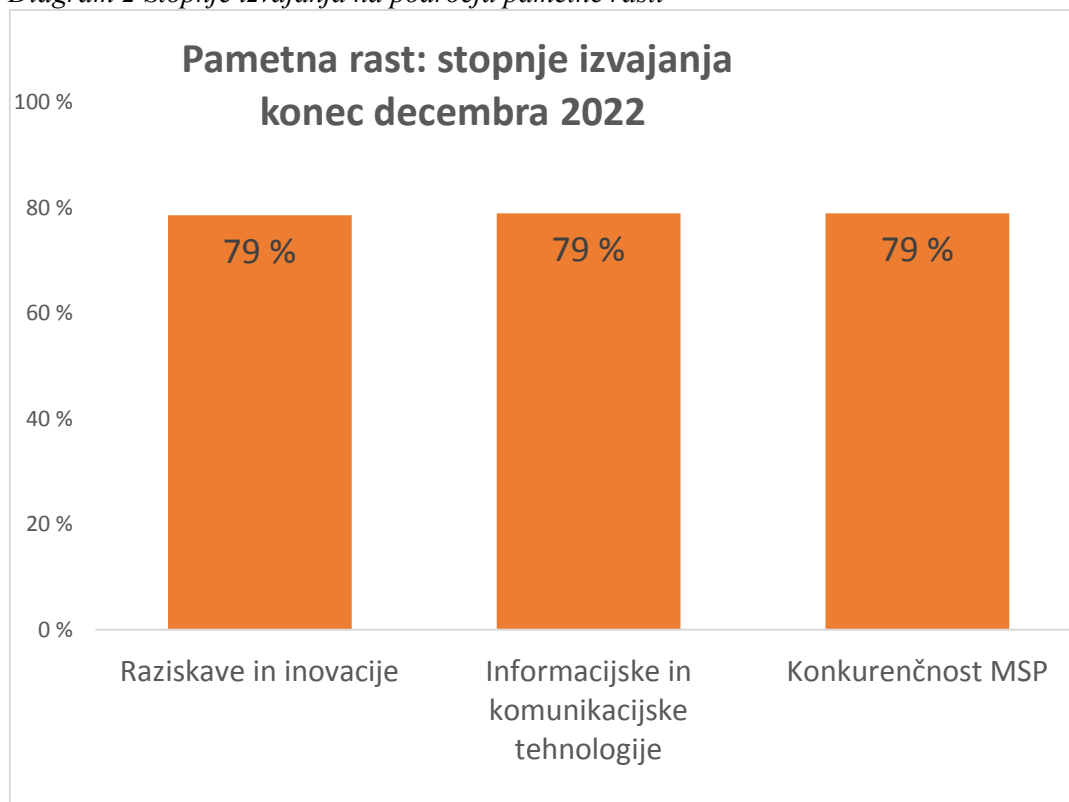
Do konca leta 2022 je bilo upravičencem projektov že izplačanih 166 milijard EUR (kar je 79 % dodeljenih sredstev za to poglavje). To pomeni povečanje za 16 odstotnih točk v primerjavi s prejšnjim letom. Spodnji diagram prikazuje podrobnejšo razčlenitev stopnje izvajanja za vsako od treh tematskih področij.

⁽¹⁰⁾ Skupni zneski za glavna področja politike presegajo posamezne zneske po tematskih ciljih iz Priloge 1.1. To je posledica prerazporeditve naložb, sporočenih v okviru večtematskih ciljev.

Diagram 2 Stopnje izvajanja na področju pametne rasti

Med različnimi tematskimi področji ni bistvenih razlik v finančnem napredku. Pri naložbah v raziskovalne in inovacijske dejavnosti je bilo že porabljenih 79 % skupnega načrtovanega zneska. To je primerljivo s tematskim področjem informacijskih in komunikacijskih tehnologij, kjer je bilo porabljenih 79 % vseh sredstev.

Skladi ESI podjetjem omogočajo tudi rast, večjo produktivnost in konkurenčnost ter uvedbo inovativnih rešitev. Na splošno je 118 milijard EUR (16 % skupnega proračuna) načrtovanih za okrepitev konkurenčnosti MSP v EU, kar je največje posamezno tematsko področje v proračunu. Do konca leta 2022 je bilo že porabljenih 79 % načrtovanega zneska.

Primeri projektov, financiranih iz skladov ESI, ki prispevajo k pametni rasti

Regionalni italijanski program ESRR-Sicilija je prispeval 7,5 milijona EUR za podporo raziskovalni infrastrukturi [sredozemskega inštituta za transplantacijo in napredno specializirano zdravljenje](#) (ISMETT). ISMETT, ki je center odličnosti za transplantacijo in referenčna bolnišnica za celotno Sredozemlje, sodeluje v pomembnih raziskovalnih projektih, ki

pacientom zagotavljajo najnaprednejše zdravljenje ob popolni odpovedi življenjsko pomembnih organov.

Projekt [Sustainable Bottom Line 2.0](#) je prejel 1,8 milijona EUR iz ESRR za pomoč MSP v regiji danskega glavnega mesta pri zelenem in krožnem razvoju poslovanja. Približno 100 podjetij je prejelo oceno krožnega potenciala, približno 80 pa jih je razvilo zelene in krožne poslovne modele, ki so privedli do energijske učinkovitosti in učinkovite rabe virov, boljše konkurenčnosti ter večjega potenciala rasti. To je privedlo do zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za skoraj 7 000 ton, zmanjšanja porabe energije za skoraj 100 000 gigajoulov (GJ) in zmanjšanja porabe materialov za skoraj 2 000 ton.

Približno 4 milijone EUR iz ESRR je bilo vloženih v razvoj [centra za praktično usposabljanje](#) v okviru centra za tehnično poklicno usposabljanje v Kaunasu v Litvi. Projekt je vključeval posodobitev prostorov, vzpostavitev sodobnega okolja za usposabljanje strokovnjakov za popravilo zrakoplovov in nakup specializirane opreme za usposabljanje. S projektom je bila v Litvi vzpostavljena prva baza za praktično usposabljanje za popravilo zrakoplovov in hibridnih vozil.

ESRR je zagotovil podporo [centru odličnosti CYENS](#) v Nikoziji na Cipru. Center združuje akademske raziskave in industrijske inovacije s ciljem spodbujanja trajnostne znanstvene, tehnološke in gospodarske rasti. Olajšuje uporabo rezultatov raziskav in podpira inovativna zagonska podjetja na področjih, kot so interaktivni mediji, inteligentni sistemi, nastajajoče tehnologije (npr. umetna inteligenca in 5G) ter umetnost in tehnologija. Center spodbuja ukrepe v korist grških in turških Ciprčanov.

ESPR je podprl univerzo in raziskovalno ustanovo v Wageningenu na Nizozemskem pri razvoju digitalnega orodja za izvajanje [v celoti dokumentiranega ribolova](#). Orodje z uporabo umetne inteligence samodejno prepozna vrsto in velikost vsake ribe, s čimer olajšuje ravnanje z ribami in evidentiranje ulova na krovu plovil ter zagotavlja dragocene podatke za upravljanje ribištva. Z njim se povečuje preglednost ne le za sam sektor, temveč tudi za potrošnike in nevladne organizacije. Orodje bi lahko tudi olajšalo upravljanje ribištva za vse partnerje.

Projekt „[North Sweden Cleantech](#) – podnebno pametni inovacijski obrat prihodnosti“ podpira podjetja, ki delujejo na področjih čiste in zelene tehnologije ter trajnostnih rešitev. ESRR je prispeval 1 milijon EUR za krepitev inovacijske zmogljivosti MSP. Platforma zagotavlja podporo za razvoj podjetij in deluje kot forum za mreženje za več kot 100 podjetij na severu Švedske.

Na Portugalskem je bil v okviru programa Lizbona 2020 financiran [inštitut za eksperimentalno in tehnološko biologijo \(IBET\)](#), in sicer je bilo 7,7 milijona EUR namenjenih izgradnji stavbe z laboratorijskimi prostori ter analitske in biološke proizvodne platforme. Tako se je v novi stavbi začel nov cikel tehničnega in znanstvenega napredka, zlasti na podlagi partnerstev z

biofarmacevtsko industrijo (natančneje na področju cepiv ter genske in celične terapije). Stavba je korak naprej v smislu energijske učinkovitosti, saj ima sisteme senčenja, enote za obdelavo zraka z energijsko predelavo, centraliziran sistem tehničnega upravljanja in pametno razsvetljavo. Ko bo v celoti predana svojemu namenu, bo do leta 2025 vključevala ekipo 25 tehnikov.

Na Irskem je EKSRP zagotovil podporo za vasi Piltown in Fiddown (jugovzhodna Irska), ki nista bili vključeni v nacionalni načrt za širokopasovna omrežja, da bi zgradili lastno širokopasovno omrežje v lasti skupnosti. [Projekt Broadband 4 Our Community](#) je postal model za socialne in finančne inovacije, prav tako mu je uspelo k sofinanciranju privabiti lokalna podjetja, da se je podprla in olajšala postavitev infrastrukture, potrebne za vzpostavitev omrežja optike do prostorov. S projektom je 750 domov in podjetij v Piltownu in Fiddownu dobilo hitri internet.

3.2 Trajnostna rast

Skladi ESI podpirajo naložbe v podnebno nevtrarno, čisto in krožno gospodarstvo, pa tudi v okolje in prilagajanje podnebnim spremembam. Tako pomembno prispevajo k doseganju ciljev evropskega zelenega dogovora.

Do konca leta 2022 so bili zabeleženi naslednji konkretni dosežki:

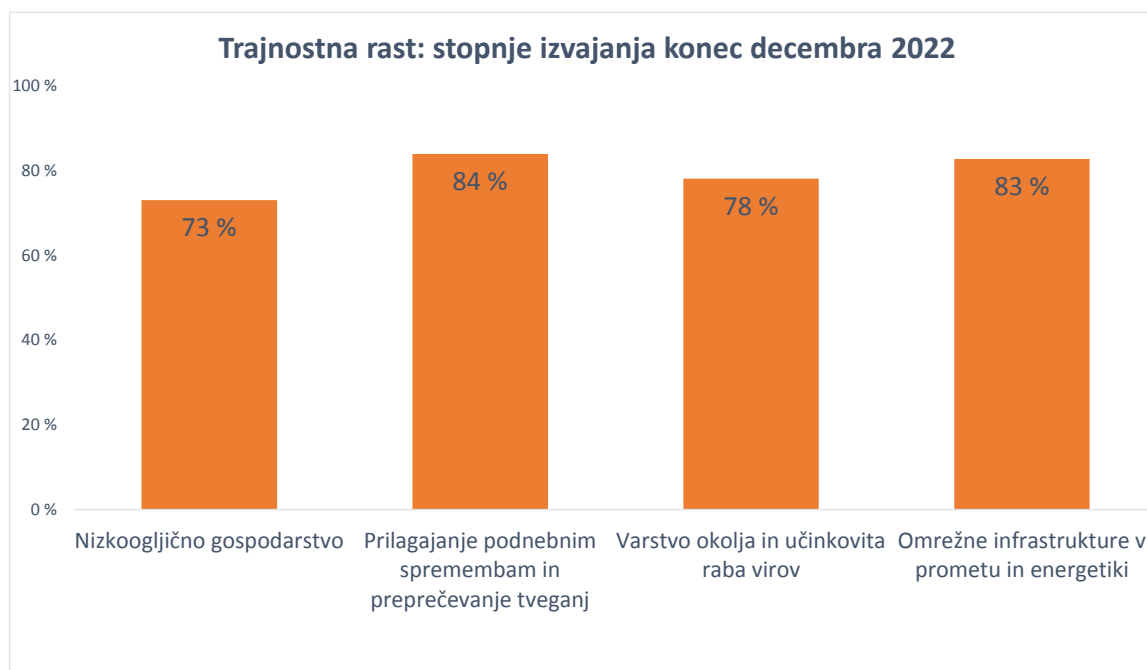
- nameščene je bilo že 6 000 MW zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov (cilj je 8 700 MW);
- več kot 550 000 gospodinjstvom so bili zagotovljeni izboljšani pogoji za energijsko učinkovitost (cilj je 620 000 gospodinjstev);
- letni prihranek pri porabi energije v javnih stavbah je znašal 3,5 teravatne ure (cilj je zmanjšanje za 6,5 teravatne ure);
- z ukrepi za zaščito pred poplavami se bo zmanjšala ranljivost skoraj 20 milijonov ljudi, od tega jih je zaradi podprtih naložb 17 milijonov že manj izpostavljenih poplavni nevarnosti;
- napredek se je nadaljeval z izboljševanjem gospodarjenja s kmetijskimi in gozdnimi zemljišči pri obnovi, ohranjanju in krepitvi ekosistemov, vključno z biotsko raznovrstnostjo, vodo in tlemi, sekvestracijo in ohranjanjem ogljika, ter zmanjševanjem emisij toplogrednih plinov in amoniaka v kmetijstvu. Konec leta 2022 je EU na teh področjih že presegla svoje cilje za leto 2025;

- za ohranjanje in varstvo okolja (npr. z zaščito območij Natura 2000) ter spodbujanje učinkovite rabe virov in zmanjšanje količine odpadkov je bilo namenjenih 1,8 milijarde EUR (kar je skoraj 34 % skupne podpore iz ESPR, namenjene sektorjema ribištva in akvakulture).

Naložbe v trajnostno rast predstavljajo približno 37 % vsega financiranja iz skladov ESI. Za štiri tematska področja poglavja o trajnostni rasti je predvidenih 273 milijard EUR. Zajemajo naložbe v: **nizkoogljično gospodarstvo** (55 milijard EUR), ukrepe za **prilagajanje podnebnim spremembam in preprečevanje tveganj** (51 milijard EUR), **varstvo okolja in učinkovito rabo virov** (90 milijard EUR) ter podporo za **omrežno infrastrukturo v prometu in energetiki** (77 milijard EUR).

Do konca leta 2022 je poraba znašala 217 milijard EUR (80 % načrtovanega skupnega zneska za to poglavje). Spodnji diagram prikazuje podrobnejšo razčlenitev stopnje izvajanja za vsako od štirih tematskih področij.

Diagram 3 Stopnje izvajanja na področju trajnostne rasti

Finančni napredek se po različnih tematskih področjih pomembno razlikuje. Napredek je najhitrejši na tematskem področju prilagajanja podnebnim spremembam in preprečevanja tveganj (do konca leta 2022 je bilo porabljenih že 84 % celotnega proračuna). Naložbe v omrežno infrastrukturo v prometu in energetiki se še naprej povečujejo (porabljenih je bilo že 83 % skupnih načrtovanih zneskov). V smislu porabe sledita varstvo okolja in učinkovita raba virov (porabljenih je bilo že 78 % celotnega proračuna, kar je nekoliko pod povprečjem za cilj glede trajnostne rasti). Najmanj uspešno tematsko področje je nizkoogljično gospodarstvo (porabljenih je bilo le 73 % celotnega proračuna).

Skladi ESI so glavna javnofinančna podpora EU za čisto energijo. Iz njih se je financirala energijska učinkovitost s prenovo stavb ter razvojem obnovljivih virov energije in energetskih omrežij. To je več državam članicam omogočilo, da so vzpostavile obsežne programe prenove stanovanjskih stavb, tako da ima na tisoče gospodinjstev zdaj koristi od nižjih računov za energijo in večjega udobja. MSP so prav tako prejela podporo za izboljšanje energijske učinkovitosti, znižanje stroškov energije in izboljšanje konkurenčnosti.

Znatna podpora je bila zagotovljena tudi za spodbujanje naložb v obnovljive vire energije (npr. morske vire energije ter uvajanje sončne in vetrne energije v energetskih skupnostih in manjših obratih). To je prispevalo k energetske varnosti ter ustvarilo nova delovna mesta in podjetja v sektorju obnovljivih virov energije v EU. Sredstva iz skladov ESI so bila vložena v ključno elektroenergetsko in plinsko infrastrukturo, ki ima zdaj bistveno vlogo pri zagotavljanju delovanja notranjega trga energije.

Spremljanje podpore podnebnim ukrepom

EU je določila splošni cilj porabe za podnebne ukrepe v višini vsaj 20 % proračuna EU za obdobje 2014–2020. Iz skladov ESI se 26 % skupnega proračuna nameni za cilje podnebnih ukrepov. Med naložbami, ki prispevajo k doseganju teh ciljev, so naložbe v nizkoogljično gospodarstvo, krožno gospodarstvo, preprečevanje tveganj, varstvo okolja, čisto mobilnost v mestih ter raziskovalne in inovacijske dejavnosti.

Do konca leta 2022 je bilo s projekti v okviru ESRR porabljenih 25,3 milijarde EUR. V okviru EKSRP so bili sofinancirani najrazličnejši ukrepi, pri čemer je bilo skupno 58 % (78,7 milijarde EUR) vseh dodeljenih sredstev iz EKSRP povezanih s podnebnimi ukrepi.

Kljub temu nekatere države članice poročajo o izzivih pri izvajanju programov (vključno s projekti, ki prispevajo k doseganju podnebnih ciljev). Komisija stalno spremlja manj uspešne programe, da bi jim pomagala bolje izvajati ukrepe. Priloga 3 vsebuje več podrobnosti o dodeljenih sredstvih in porabi za podnebne ukrepe iz drugih skladov ⁽¹¹⁾.

Primeri projektov, financiranih iz skladov ESI, ki prispevajo k trajnostni rasti

[Prenovljeno železniško omrežje v Južni Moravski](#) je bilo ena od največjih naložb kohezijske politike na Češkem. Prenova te proge je vključevala tudi nakup 37 novih električnih vlakov. Prispevala bo k razbremenitvi prometa v času prometnih konic na obremenjeni železnici Južne Moravske, po kateri vsako leto prepeljejo približno 22 milijonov potnikov. Za ta projekt je bilo dodeljenih 223 milijonov EUR sredstev kohezijske politike (celotni proračun projekta je znašal 265 milijonov EUR).

Na Koroškem v Avstriji je bil s sredstvi REACT-EU podprt projekt [LOCA2Transformation](#). Njegov namen je bil podjetja, ki delujejo v energetsko intenzivnih tradicionalnih sektorjih na Spodnjem Koroškem, ozaveščati o vprašanju podnebne nevtralnosti in jim pomagati pri doseganju ciljev evropskega zelenega dogovora. Raziskovalci z Alpsko-jadranske univerze in raziskovalnega centra Joanneum so izvedli anketo med podjetji, organizirali delavnice in pripravili [priročnik](#) za podjetja o tem, kako preoblikovati poslovne modele, da se dosežejo cilji zelenega dogovora.

⁽¹¹⁾ Spremljanje podnebnih ukrepov kohezijske politike je mogoče raziskati v [orodju za sledenje podnebnim ukrepom](#) na platformi odprtih podatkov o koheziji.

Na francoskem otoku Reunion so uvedli sistem [vavčerjev za fotovoltaike](#), da bi omogočili postavitev fotovoltaičnih solarnih naprav v zasebnih gospodinjstvih, ki bi bile priključene na javni distribucijski sistem električne energije. ESRR je za izvajanje tega projekta prispeval 5,7 milijona EUR (skoraj 85 % celotnega proračuna projekta). Projekt prispeva k zmanjšanju ogljičnega odtisa in razvoju lokalnega modela zelene proizvodnje električne energije ter izpolnjuje potrebe posameznikov in jih spodbuja k dejavnemu sodelovanju pri energetskega prehodu Reuniona.

Bolgarija je prek Kohezijskega sklada vložila 42 milijonov EUR v ključni projekt za izboljšanje mestnega prometa in kakovosti zraka v Sofiji z nakupom 29 sodobnih tramvajev. S to nadgradnjo so se zmanjšali ne le emisije, temveč tudi stroški vzdrževanja in električne energije, hkrati pa se je povečala operativna učinkovitost. Spodbujanje uporabe tramvajev namesto osebnih avtomobilov je pomemben korak k čistejšemu zraku in trajnostnemu mestnemu prometu v Sofiji.

V Sloveniji je Kohezijski sklad prispeval 101 milijon EUR za nadgradnjo železniške proge Maribor–Šentilj in tako zagotovil boljše vlake za dnevne migrante. Med drugim največjim slovenskim mestom in avstrijsko mejo zdaj vsak dan vozi 84 vlakov (prej 67), pri čemer je bilo zgrajenih 18 kilometrov novih tirov in postavljenih 12 kilometrov protihrupnih ograj, postaje pa so bile modernizirane s parkirišči po sistemu „parkiraj in se pelji“.

ESPR je zagotovil finančno podporo projektu [PuertAIMar](#) v pristanišču Vigo v Španiji. Pristanišče sledi ambiciozni strategiji modre rasti, ki vključuje cilj obnove morskih ekosistemov na pristaniškem območju in sodelovanja z javnostjo pri ozaveščanju o morski biotski raznovrstnosti. V okviru projekta PuertAIMar so bili v pristanišču preizkušeni inovativni biomimetični materiali, s katerimi se je uspešno povečala prisotnost lokalnih morskih nevretenčarjev, kar navsezadnje privablja večje vrste in pomaga pri obnovi zdravih ekosistemov.

Na Malti se je s sredstvi iz Kohezijskega sklada podprla postavitev objekta za predelavo več materialov v Hal Farju. Cilj je izboljšati zmogljivost ravnanja z odpadki z ločevanjem materialov, ki jih je mogoče predelati, preden se ostanki odložijo na odlagališčih, zmanjšanjem količine odpadkov na odlagališčih in čim večjo ponovno uporabo. V obratu bodo zbirali les, tekstil, električne odpadke in

elektronsko opremo. Količina teh materialov naj bi v prvih letih znašala približno

14 000 ton in se do leta 2029 povečala na skoraj 20 000 ton. Tako se bo ohranila dragocena zemlja na otoku in zaščitilo okolje.

V okviru projekta [E-BUS RGTR](#), ki se financira iz REACT-EU, je bila regionalna avtobusna mreža v Luksemburgu opremljena z novimi električnimi avtobusi. Ta projekt v vrednosti 35 milijonov EUR prispeva k cilju kohezijske politike glede zmanjšanja emisij CO₂ iz vozil z motorjem z notranjim zgorevanjem. Gre za pilotni projekt, v okviru katerega se bo nadaljevalo vzpostavljanje električnih avtobusnih linij, da bi se do leta 2030 v luksemburški avtobusni mreži dosegla ničelna stopnja emisij.

Leta 2023 so v Szegedu na jugu Madžarske odprli največji geotermalni ogrevalni sistem v EU. EU je prispevala 23 milijonov EUR, da bi za več kot 28 000 gospodinjstev in več kot 400 javnih stavb na območju zagotovila čisto, obnovljivo in cenovno dostopno energijo. Tako se bodo za 60 % znižali stroški energije in zmanjšale emisije toplogrednih plinov v mestu. Dejstvo, da več kot 25 % prebivalstva

EU živi na območjih z zadostnimi geotermalnimi viri, pomeni, da lahko tudi številne druge regije EU uporabljajo energijo iz obnovljivih virov in se tako rešijo odvisnosti od ruskega plina.

V Estoniji se je s sredstvi iz EKSRR podprlo podeželsko zagonsko podjetje, da bi z razvojem inovativnega embalažnega materiala plastično mehurčkasto folijo nadomestilo z odpadno volno. [Projekt Woola](#) prispeva k zmanjševanju količine odpadkov, saj bi kmetje običajno zakopali ali sežgali do 90 % volne, ki jo proizvedejo vsako leto, in k vzpostavitvi praktičnega sistema za recikliranje odpadne volne. Poleg tega se lahko embalažni materiali na osnovi volne trajnostno večkrat ponovno uporabijo, zato je bil za stranke vzpostavljen sistem vračil. V okviru projekta se podpira tudi ustvarjanje novih zaposlitvenih možnosti.

Preprečevanje in gašenje požarov v naravi na gozdnatih in podeželskih območjih Grčije in Italije je eden največjih izzivov za lokalne gasilce. Zgodnje odkrivanje gozdnih požarov v italijanski pokrajini Apulija in grški pokrajini Epir je zdaj mogoče zaradi mreže kamer, senzorjev in vremenskih postaj. Računalniški modeli pomagajo napovedovati širjenje požarov in zagotavljajo, da se lahko organi hitro in učinkovito odzovejo. [Projekt OFIDIA2](#), financiran iz ESRR, pomaga pri

reševanju premoženja in življenj, ki jih v Sredozemlju ogrožajo vse številnejši gozdni požari v vročih in suhih poletnih mesecih. V Apuliji mreža kamer visoke ločljivosti, senzorjev in vremenskih postaj, povezanih z nadzornimi sobami, pokriva 100 hektarov gozda. V Grčiji s kamerami, droni in dvema terenskima voziloma nadzorujejo več kot 15 000 km² gozda v Epiru.

Na Poljskem so odprli najdaljši podvodni predor v EU, ki ga je financirala EU. [Predor Świna](#) povezuje otoka Uznam in Wolin ter središče mesta Świnoujście s preostalim delom države. Lokalnim prebivalcem in obiskovalcem omogoča nemoten prevoz ter spodbuja gospodarski razvoj regije. Świnoujście je tudi ena od glavnih turističnih destinacij na Poljskem, ki

vsako leto privabi približno 2,5 milijona obiskovalcev, ki bodo zdaj prav tako imeli koristi od novega predora. Za projekt je bilo namenjenih 162,3 milijona EUR sredstev kohezijske politike (celotni proračun je znašal 191,5 milijona EUR).

V Romuniji so letos odprli viseči most Brăila, ki je eden od največjih projektov, financiranih v okviru kohezijske politike. Črnomska pristanišča in delto Donave povezuje s preostalo državo in s širšim vseevropskim prometnim omrežjem. Iz sredstev kohezijske politike je bilo za ta projekt namenjenih 363 milijonov EUR. Štiripasovni most je dolg dva

kilometra in se dviguje 38 m nad reko. Je največji most v Romuniji, največji most čez Donavo in tretji največji viseči most v EU. Z njim naj bi se potovalni čas skrajšal za približno 50 minut, prečkalo pa naj bi ga približno 11 400 vozil na dan.

Znatna podpora iz ESRR je omogočila, da je bil julija 2022 dokončan most Pelješac na Hrvaškem. Most je dolg več kot 2,4 km in zagotavlja neposredno cestno povezavo med celinsko Hrvaško in Južno Dalmacijo. Z njim se znatno skrajšuje potovalni čas (pot se skrajša z 59 minut na 22 minut) in povečuje dostopnost Južne Dalmacije.

3.3 Vključujoča rast

EU še naprej napreduje s socialno agendo, zlasti od sprejetja evropskega stebra socialnih pravic. V tem okviru so se iz skladov ESI podprle strukturne reforme, kot so posodobitev javnih storitev; spodbujanje zaposlovanja mladih; zmanjševanje revščine in neenakosti ter odpravljanje neenakosti spolov, brezdomstva in izključenosti s stanovanjskega trga.

Do konca leta 2022 je bilo s projekti za izboljšanje zaposlitvenih možnosti doseženo naslednje:

- iz ESS in pobude za zaposlovanje mladih je podporo prejelo 64,5 milijona udeležencev, vključno z 22,2 milijona brezposelnih in 24,9 milijona neaktivnih udeležencev,

- od tistih, ki so prejeli podporo, jih je bilo 1,5 milijona vključenih v iskanje zaposlitve, 3 milijoni so se izobraževali ali usposabljali, 10,2 milijona jih je pridobilo kvalifikacijo, 7,4 milijona se jih zaposlilo po zaključku dejavnosti ESS, še 6,8 milijona pa šest mesecev pozneje,
- podpora je bila zagotovljena skoraj 4,1 milijona invalidom in nekaj več kot 9,1 milijona ljudem iz marginaliziranih skupin (npr. migrantom, osebam tujega porekla in manjšinam),
- 47 % udeležencev je bilo nizko usposobljenih, 14 % pa je bilo migrantov, oseb tujega porekla ali pripadnikov manjšin.

Naložbe v vključujočo rast predstavljajo približno 24 % vseh sredstev iz skladov ESI. Na voljo je 179 milijard EUR za tri tematska področja iz tega poglavja: **trajnostna kakovostna delovna mesta** (60 milijard EUR), **socialno vključenost** (71 milijard EUR) ter **izobraževanje in poklicno usposabljanje** (47 milijard EUR). Do konca leta 2022 je bilo porabljenih 142 milijard EUR (79 % načrtovanega skupnega zneska za to poglavje).

Diagram 4 Stopnje izvajanja na področju vključujoče rasti

Finančni napredek, dosežen po različnih tematskih področjih, je različen. Tematsko področje, ki napreduje najhitreje, je izobraževanje in poklicno usposabljanje (porabljenih je bilo že 84 % celotnega proračuna). Sledijo naložbe v trajnostna in kakovostna delovna mesta (porabljenih je bilo že 81 % vseh načrtovanih zneskov). Zadnja v smislu porabe je socialna vključenost (porabljenih je bilo že 76 % celotnega proračuna – nekoliko pod povprečjem za poglavje o vključujoči rasti).

Kriza zaradi COVID-19 je povzročila verižni učinek na celotno družbo in je na različne načine vplivala na ljudi. Socialna agenda EU in evropski steber socialnih pravic sta bolj kot kdaj koli prej ključna za ublažitev gospodarskih in socialnih posledic pandemije COVID-19 ter zagotovitev, da bodo gospodarstva in družbe EU bolj vključujoči, trajnostni, odporni in bolj pripravljeni na izzive in priložnosti zelenega in digitalnega prehoda. Skladi ESI v trenutnem kritičnem scenariju podpirajo strukturne reforme, kot so posodobitev javnih storitev, spodbujanje zaposlovanja mladih ter zmanjševanje revščine in neenakosti.

Instrumenta CARE in SAFE

Komisija je za pomoč državam in regijam EU pri obravnavanju beguncev, ki bežijo pred rusko agresijo proti Ukrajini, predlagala [sveženj CARE](#) (kohezijski ukrep za begunce v Evropi). Z ukrepi CARE se je poleg zagotovitve te neposredne podpore za begunce tudi pomagalo zmanjšati breme za nacionalne proračune držav članic, in sicer z izplačilom dodatnih likvidnostnih sredstev v višini približno 13,6 milijarde EUR. Doslej je 17 držav članic uporabilo predlagano prožnost in reprogramiralo približno 1,3 milijarde EUR za podporo beguncem. Med najpogostejše ukrepe v okviru CARE spadajo vključevanje vojnih beguncev v redne programe socialnega vključevanja, zagotavljanje zdravstvenega varstva, hrane in osnovne pomoči ter usmerjanje na trg dela. Taki ukrepi pogosto vključujejo tudi jezikovne tečaje, izobraževanje, socialne storitve in otroško varstvo. Podobna podpora se bo nadaljevala v okviru programov za obdobje 2021–2027, s katerimi se prav tako spodbujajo ukrepi vključevanja.

Z [instrumentom SAFE](#) (podpora cenovno dostopni energiji) se obravnavajo posledice visokih cen energije za podjetja v posameznih sektorjih z visoko porabo energije. Omogoča tudi nadaljnjo preusmeritev neporabljenih sredstev, da se lahko uporabijo za podporo MSP in ranljivim gospodinjstvom, ki so jih visoke cene energije še posebno prizadele, ter za financiranje shem skrajšanega delovnega časa, da bi se ohranila delovna mesta. Od začetka veljavnosti programa 28. februarja 2023 je že prišlo do prvih sprememb, pričakuje pa se jih še več.

Na področju **socialnega vključevanja**, h kateremu največ prispeva ESS, doslej izbrani projekti predstavljajo financiranje v višini skoraj 62 milijard EUR. Zaradi podpore EU v okviru ESRR se je zmogljivost infrastrukture za otroško varstvo in izobraževanje povečala za več kot 24 milijonov ljudi, 63 milijonov ljudi pa ima zdaj koristi od izboljšanih zdravstvenih storitev po vsej EU.

EKSRP je podprl več kot 175 000 dejavnosti za izboljšanje socialnega vključevanja na podežlju. Zagotovil je tudi podporo lokalnim podeželskim skupnostim pri izvajanju lastnih strategij lokalnega razvoja. Več kot 3 650 lokalnih akcijskih skupin, ki izvajajo strategije lokalnega razvoja, zajema več kot 60 % podeželskega prebivalstva EU, združujejo pa javne in zasebne deležnike ter deležnike civilne družbe na določenih območjih.

V okviru EKSRP je bil aktiviran poseben ukrep za zagotovitev izredne začasne podpore kmetom in podeželskim MSP, ki so jih posledice obsežne ruske invazije na Ukrajino še posebno prizadele. Ukrep se je izvajal v okviru 26 nacionalnih ali regionalnih programov razvoja podeželja v desetih državah članicah in s skupnim načrtovanim zneskom javne porabe v višini 548 milijonov EUR. Do konca leta 2022 je podporo tako lahko prejelo več kot 34 000 kmetij in 450 MSP.

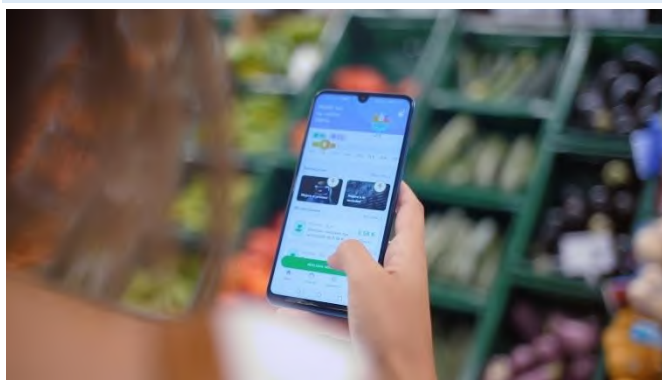
Za **izobraževanje in usposabljanje** je bilo izbranim projektom namenjenih 52 milijard EUR. Do konca leta 2022 je imelo koristi od podpore iz ESS in pobude za zaposlovanje mladih 29,8 milijona nizko usposobljenih ljudi, 10,2 milijona ljudem je pomagala pri pridobitvi kvalifikacije, 3 milijonom pa pri vključitvi v izobraževanje in usposabljanje.

Primeri projektov, financiranih iz skladov ESI, ki prispevajo k vključujoči rasti

Septembra 2023 je vrata odprla [državna gimnazija Pelgulinna](#) v estonskem glavnem mestu Talin. Stavba je zgrajena po načelih trajnostne arhitekture (novi evropski Bauhaus), glavni gradbeni material, ki se je uporabil, pa je bil lokalni les. Šola ponuja sodobno in inovativno učno okolje ter lahko sprejme približno 330 dijakov. ESRR je zagotovil financiranje v višini 28 milijonov EUR (celotni proračun je znašal 33 milijonov EUR).

Pobuda FAST-CARE je imela ključno vlogo pri pomoči Slovaški pri spoprijemanju s humanitarno krizo in trpljenjem zaradi posledic ruske invazije na sosednjo Ukrajino. Za pomoč pri sprejemu in nastanitvi vojnih beguncev je bilo aktiviranih več kot 300 milijonov EUR. V okviru pobude so se krili stroški prevoznih storitev ter psihološke in zdravstvene pomoči. Poleg tega so ukrajinski dijaki prejeli bone za nakup opreme IT, da bi se lahko hitreje vključili v slovaški izobraževalni sistem.

V Španiji je financiranje EU valencijskemu inštitutu za finance pomagalo, da je odprl kreditno linijo, prek katere so na voljo participativna posojila za podporo rasti in razvoju zagonskih podjetij v španski avtonomni skupnosti Valencia. Prednost imajo podjetja, ki izkazujejo visoko stopnjo inovativnosti. Primer podjetja, podprtega s posojili, je

[FoodRation4All](#), ki se posveča ukrepom s socialnim učinkom v živilskem sektorju. Glavni projekt podjetja se imenuje „Nadie sin su ración diaria“ (nihče brez dnevnega obroka). Vključuje aplikacijo, ki olajšuje donacije bankam hrane in tako podpira socialno vključevanje ljudi, ki so od njih odvisni.

Projekt „Integrirane storitve skupnosti“ v Romuniji s financiranjem iz ESS zagotavlja storitve podpore za več kot 100 marginaliziranih skupnosti. Ranljivi Romuni so dobili potrebno podporo, da lahko shajajo v težkih razmerah, in možnost, da se izobražujejo in prejmejo osnovne zdravstvene storitve ter se izognejo izoliranosti in socialni izključenosti. Cilj projekta je bil odpraviti nizke ravni izobrazbe ter omejen dostop do socialnih in zdravstvenih storitev z zagotavljanjem šolskega svetovanja, poklicnega usmerjanja, zdravstvene oskrbe v skupnosti in socialnih storitev. Dejavnosti se trenutno krepijo s podporo iz ESS+, da bi se podprlo še dodatnih 2 000 skupnosti v okviru romunskega [programa za socialno vključevanje in dostojanstvo](#).

S podporo iz ESRR je bila v mestu Krosno v Podkarpatskem vojvodstvu na vzhodu Poljske ustanovljena enota za poklicno rehabilitacijo. Enoto upravlja poljsko združenje za osebe z motnjami v duševnem razvoju. Projekt je izboljšal zaposlitvene možnosti 26 oseb z zmerno in hudo motnjo v duševnem razvoju. V okviru projekta sta bila ustanovljena dva nova proizvodna in storitvena oddelka: trgovina z ročnimi izdelki, imenovana „Artistic Haven“, in trgovina s sladkarijami, poznana pod imenom „Na polance“ (Na jasi).

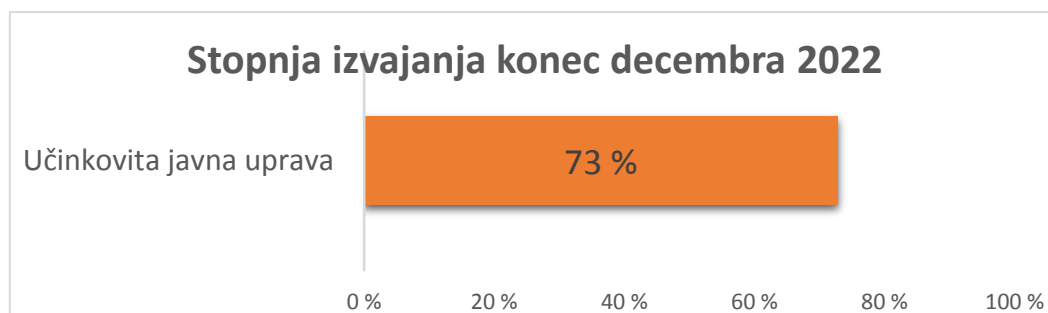
Zahvaljujoč pobudi CARE so bili 4 milijoni EUR iz REACT-EU dodeljeni nemškemu „Pilotnemu projektu zaposlovanja za begunce“ v zvezni deželi Porenje - Pfalška, da bi Ukrajincem pomagali pri vključevanju v nemško družbo. Projekt je bil osredotočen na pomoč ljudem pri premagovanju ovir, s katerimi so se srečevali ob prihodu, kot je pomanjkanje otroškega varstva, in jim je pomagal pri iskanju stanovanja ali jezikovnih tečajev. V okviru projekta sta bila zagotovljena prilagojena podpora in svetovanje o tem, kako najbolje uporabljati socialne storitve.

V Grčiji je EKSRR pomagal organizirati delavnico izdelovanja testenin in marmelad, namenjeno mladim s hudimi motnjami v duševnem razvoju. [Delavnica AxiZO](#) je tej ranljivi skupini zagotovila usposabljanje in zaposlitvene možnosti pod nadzorom in s podporo specializiranega osebja združenja Agioi Theodoroi. Gre za edinstveno storitev v prefekturi Rodopi (severovzhodna Grčija), saj je namenjena osebam z motnjami v duševnem razvoju, ki niso upravičene do državne podpore. S projektom sta se obravnavali socialna izključenost in diskriminacija, in sicer s spodbujanjem lokalnega razvoja z ustvarjanjem delovnih mest in diverzifikacijo virov dohodka za lokalne proizvajalce.

3.4 Krepitev institucionalnih zmogljivosti in učinkovita javna uprava

Za projekte, s katerimi se obravnavajo institucionalna zmogljivost in reforme, je bilo namenjenih 6,8 milijarde EUR. Poraba na terenu je znašala 4,9 milijarde EUR (73 % celotnega načrtovanega zneska). To prizadevanje je poleg podpore iz skladov ESI dopolnjevala podpora, zagotovljena s programom za podporo strukturnim reformam, ki je zdaj preoblikovan v Instrument za tehnično podporo ⁽¹²⁾.

Diagram 5 Stopnja izvajanja na področju učinkovite javne uprave

⁽¹²⁾ Uredba (EU) 2021/240 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. februarja 2021 o vzpostavitvi Instrumenta za tehnično podporo (UL L 57, 18.2.2021, str. 1). Na voljo tudi na spletnem naslovu: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/240>.

V okviru tega cilja je ESS zagotovil podporo za:

- 840 000 udeležencev v okviru vseživljenjskega učenja in tečajev usposabljanja,
- 3 000 projektov, namenjenih nacionalnim, regionalnim ali lokalnim javnim upravam ali javnim službam.

Primer projekta, financiranega iz skladov ESI, ki prispeva h krepitvi institucionalne zmogljivosti in javne uprave

Portugalska občina Funchal je izvedla projekt „Trgovina za državljane“, podprt s sredstvi iz ESRR, v okviru katerega so na enotni spletni platformi centralizirali osebne storitve in spletne storitve. S projektom je bilo prestrukturirano notranje delovanje občine in sprejete so bile učinkovitejše in produktivnejše metode dela. V okviru projekta so bili pridobljeni tudi novi informacijski sistemi, ki bodo prispevali k zmanjšanju birokracije, učinkovitejšemu upravljanju in skrajšanju postopkov.

3.5 Teritorialni in urbani razvoj

V obdobju 2014–2020 je bilo približno 42 milijard EUR predvidenih za integriran teritorialni razvoj in trajnostni urbani razvoj v okviru ključnih ciljev, predstavljenih v zgornjih oddelkih. Do konca leta 2022 je bilo porabljenih 65 % načrtovanih dodeljenih sredstev kohezijske politike (27 milijard EUR), kar je več kot ob koncu leta 2021, ko je bilo porabljenih 52 % sredstev, vendar še vedno precej pod 75-odstotno povprečno stopnjo porabe.

Projekti, ki so bili izbrani v okviru strategij integriranega razvoja, bodo zagotovili:

- 49 milijonov m² obnovljenega ali na novo urejenega urbanega odprtega prostora, ki bo na voljo javnosti,
- približno 4 milijone m² obnovljenih ali na novo zgrajenih javnih stavb in več kot 28 000 obnovljenih stanovanjskih enot.

Primer projekta, financiranega iz skladov ESI, ki prispeva k teritorialnemu in urbanemu razvoju

Nekdaj zapuščeni objekt Wintercircus v Gentu v Flamski regiji v Belgiji je bil v okviru

projekta, financiranega s sredstvi iz ESRR, preoblikovan v center kulture, podjetništva in inovacij. Stavba s skupno površino več kot 6 000 m² ima podzemno koncertno dvorano s 500 sedeži ter 4 350 m² skupnih delovnih in pisarniških prostorov, namenjenih ustvarjalnim in tehnološkim zagonskim podjetjem ter podjetjem v razširitveni fazi. Osrednji del objekta je nekdanja cirkuška arena, ki meri 1 200 m², v njem pa so tudi

kavarna, restavracija, bar s teraso in trgovina.

3.6 Teritorialno sodelovanje – Interreg

ESRR zagotavlja podporo programom evropskega teritorialnega sodelovanja, ki vlagajo v čezmejno, transnacionalno in medregionalno sodelovanje. Ti programi predstavljajo skoraj 13 milijard EUR načrtovanih dodeljenih sredstev, od katerih je bilo že porabljenih 10 milijard EUR (80 % načrtovanega zneska). Konec leta 2022 je bilo finančno izvajanje programov sodelovanja skladno z izvajanjem nacionalnih/regionalnih programov.

Nekateri dosežki programov teritorialnega sodelovanja so vključeni v kazalnike, združene v okviru ključnih naložbenih tematskih področij, nekateri posebni kazalniki pa merijo vidik sodelovanja podprtih projektov:

- več kot 40 000 podjetij je sodelovalo v čezmejnih, transnacionalnih ali medregionalnih raziskovalnih projektih,
- več kot 178 000 ljudi je sodelovalo v pobudah za mobilnost delovne sile,
- več kot 190 000 mladih je sodelovalo v skupnih čezmejnih programih izobraževanja in usposabljanja.

Primeri projektov, financiranih iz skladov ESI, ki prispevajo k podpiranju teritorialnega sodelovanja

Projekt DESAL+ se je večinoma izvajal na Kanarskih otokih ter na Madeiri in Azorih. Njegov cilj je bil povečati odličnost na področju raziskav in razvoja v zvezi z razsoljevanjem vode ter na področju znanja o povezavi med razsoljeno vodo in energijo. Iz ESRR je bilo zagotovljeno sofinanciranje projekta v okviru programa za teritorialno sodelovanje Madeira-Azori-Kanarski otoki.

Transnacionalni projekt [SUMBA](#) je urbanistom in organom v regiji Baltskega morja pomagal spodbuditi trajnostno mobilnost v mestih z orodji za pomoč pri ocenjevanju in načrtovanju intermodalnih rešitev mobilnosti ter njihovem vključevanju v prometne načrte in politike mest in občin. V okviru projekta [SUMBA+](#) so preučevali in preizkušali ukrepe, ki olajšujejo intermodalni in trajnostni prevoz na delo, kot so vozlišča mobilnosti, načrti pretoka prometa, izposojevalnice koles in digitalna sredstva za obveščanje o prometnih strategijah.

S sredstvi iz ESRR se je sofinanciral [projekt Interreg EMR Connect](#), s katerim se je izboljšalo čezmejno sodelovanje med izvajalci javnega prevoza v evropski regiji Meuse-Ren, ki sega čez meje med Belgijo, Nemčijo in Nizozemsko. Določene so bile nove tarife, preizkušene nove tehnologije in razširjene storitve, kot je souporaba električnih koles. Najpomembnejši dosežek sta bila preizkušanje in uvedba inovativnega interoperabilnega sistema izdajanja vozovnic med Nemčijo in Nizozemsko, ki bi ga bilo mogoče razširiti tudi na Belgijo.

4. VREDNOTENJE, KI GA IZVAJAJO DRŽAVE ČLANICE

Ob dejstvu, da se približuje konec izvedbene faze programskega obdobja 2014–2020, so države članice nadaljevale dejavnosti vrednotenja, skupaj s stalnimi prizadevanji za oceno učinka ukrepov, podprtih s skladi ESI, in postopnim zmanjševanjem števila vrednotenj, osredotočenih na oceno vidikov, povezanih z izvajanjem.

Ugotovitve vrednotenj, izvedenih v državah članicah, so običajno povezane s specifičnim okvirom, v katerem se podprti ukrepi izvajajo. Čeprav ne bi bilo primerno sklepati o splošni veljavnosti ugotovitev, je v nekaterih primerih mogoče na podlagi števila vrednotenj in njihove geografske pokritosti opredeliti nekatere dosledne učinke.

Ti dosledni učinki vključujejo okrepljeno sodelovanje med raziskovalnimi središči in podjetji, s čimer se povečuje zmogljivost podjetij za inovacije in odpirajo nove poslovne priložnosti. V kmetijskem sektorju je velik delež vrednotenj pokazal pozitivne učinke na konkurenčnost kmetij.

Pri zelenem in digitalnem prehodu so bili doseženi pozitivni rezultati na področju proizvodnje energije iz obnovljivih virov in zmanjšanja porabe v podjetjih ter zasebnih in javnih stavbah, pa tudi na področju razpoložljivosti digitaliziranih storitev za javne organe in podjetja.

Vrednotenje učinkov pandemije COVID-19 na izvajanje programov je pokazalo, da je zdravstvena kriza pomembno vplivala na zmanjšanje sodelovanja v projektih, zamude pri izvajanju in povečanje tveganja, da cilji ne bodo doseženi. Podobni škodljivi učinki so bili tudi posledica zvišanja cen energije ter splošne visoke inflacije in vojne v Ukrajini (zlasti v državah članicah, ki mejijo na Ukrajino).

Hkrati se Komisija pripravlja na naknadno vrednotenje skladov za obdobje 2014–2020, katerega rezultati bodo znani konec leta 2024. Te ugotovitve bodo skupaj z dokazi iz vrednotenj držav članic prispevale k vmesnemu pregledu programov za obdobje 2021–2027 in zasnovi novega programskega obdobja po letu 2027.

Delovni dokument služb Komisije, ki je priložen temu poročilu, vsebuje več podrobnosti o ugotovitvah vrednotenj, ki so jih države članice in Komisija izvedle v zvezi s programi, podprtimi s skladi ESI.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Skladi ESI so že več kot 30 let stalna gonilna sila naložb v EU. Z dolgoročnim časovnim razponom in tematsko osredotočenostjo sredstva usmerjajo v krepitev ekonomske, socialne in teritorialne kohezije regij EU. Zagotavljajo močno podporo za pomoč regijam in podjetjem pri premagovanju izzivov zelenega in digitalnega prehoda. Prav tako delavcem pomagajo pri pridobivanju spretnosti, ki jim omogočajo večjo produktivnost in boljša delovna mesta.

Začasne motnje, ki jih povzročajo zaporedne krize, se izkoriščajo kot priložnost za ponovno prilagoditev osredotočenosti skladov ESI in njihovih sistemov izvajanja. Zdravstvena kriza, ki jo je povzročila pandemija COVID-19, je privedla do zagotovitve novih sredstev in prilagoditve pravil, da bi bolje ustrezala novim okoliščinam. Financiranje se je zagotovilo najbolj prizadetim, kot so ranljive osebe, zaposleni, mala in srednja podjetja ter zdravstvene ustanove.

Države članice in Komisija že vse od zgodnjih faz begunske krize, ki jo je sprožila obsežna ruska invazija na Ukrajino, hitro odpravljajo negativne posledice in zagotavljajo pomoč najbolj izpostavljenim. Da bi se to omogočilo, so bili programi kohezijske politike spremenjeni v rekordnem času. Z instrumentom kohezijskega ukrepa za begunce v Evropi (CARE) in dvema podobnima pobudama (CARE+ in FAST-CARE) se je zagotovila podpora za dolgoročne poti vključevanja beguncev in takojšnje ukrepe pomoči, zlasti na področju stanovanj in zdravstvenega varstva.

Kar zadeva s tem povezane izredne energetske razmere, ki jih je povzročila obsežna ruska invazija na Ukrajino, je EU hitro zagotovila pomoč ranljivim gospodinjstvom, delavcem in MSP, ki se soočajo z višjimi stroški energije, in sicer s sprejetjem instrumenta za podporo cenovno dostopni energiji (SAFE). Poleg tega hitrega odziva na izredne razmere je kohezijska politika še naprej zagotavljala javnofinančno podporo za razvoj obnovljivih virov energije in energetskih omrežij ter ukrepe za energijsko učinkovitost. Obsežna ruska invazija na Ukrajino je potrdila ključni pomen energetske varnosti in potrebo po prehodu na podnebno nevtravno gospodarstvo.

Poleg hitrega odziva na različne krize se s skladi ESI še naprej spodbujajo dolgoročne naložbe v rast in delovna mesta, vlaga v človekov razvoj in spodbuja teritorialno sodelovanje EU. To jasno dokazujejo konkretni dosežki, podrobno opisani v tem poročilu.

Finančna sredstva, ki so na voljo v proračunu za obdobje 2021–2027, so še naprej usmerjena v ključne naložbe v delovna mesta in rast, pri čemer se osredotočajo na bolj vključujočo EU in bolj zeleno, nizkoogljično gospodarstvo. S 378 milijardami EUR (545 milijard EUR, če se vključi nacionalno sofinanciranje), ki so v okviru kohezijske politike na voljo za prihodnja leta, naj bi se do leta 2030 ustvarilo 1,3 milijona delovnih mest, BDP EU pa naj bi se povečal za 0,5 %. S skladi ESI se bo podprlo približno 850 000 podjetij. Več kot 6,5 milijona brezposelnih bo prejelo pomoč pri preusposabljanju in izpopolnjevanju, več kot 3,5 milijona gospodinjstev in podjetij pa bo dobilo dostop do zelo visokozmogljivih širokopasovnih povezav. S sredstvi kohezijske politike se bo 16,4 milijona ljudem zagotovila oskrba s čisto vodo, prav tako se bo izboljšala energijska učinkovitost več kot 723 000 stanovanj in za 20 000 MW povečala zmogljivost proizvodnje energije iz obnovljivih virov (kar ustreza več kot 8 000 vetrnim elektrarnam ali približno 20 novim jedrskim elektrarnam).